Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
GIOVANNI PITRUZZELLA
föredraget den 10 mars 2022 [1]

Mål C-22/21

SRS,
AA
mot
Minister for Justice and Equality

(begäran om förhandsavgörande framställd av Supreme Court (Högsta domstolen, Irland))

”Begäran om förhandsavgörande – Rätt att fritt röra sig och uppehålla sig på medlemsstaternas territorium – Förmånstagare – Andra familjemedlemmar – Familjemedlem som ingår i en EU-medborgares hushåll – Kusin som är tredjelandsmedborgare och bor tillsammans med en unionsmedborgare – Beroendeförhållande – Villkor – Undersökning som företas av de nationella myndigheterna – Kriterier – Utrymme för skönsmässig bedömning – Gränser”

I. Inledning

1. SRS är född år 1978 och kommer ursprungligen från Pakistan. Han har bott med sin familj i Förenade kungariket sedan år 1997. År 2013 fick han brittiskt medborgarskap. AA, som är pakistansk medborgare och född år 1986 är dennes kusin. Efter universitetsstudier i Pakistan, fortsatte AA sina studier år 2010 i Förenade kungariket. Han hade under denna tid en visering för studier som löpte ut den 28 december 2014. Under hela sin vistelse i Förenade kungariket bodde AA i London tillsammans med SRS, dennes föräldrar och andra familjemedlemmar i en bostad som tillhörde brodern till SRS. SRS betalade hyra till denne broder. Den 11 februari 2014 ingick SRS och AA gemensamt ett ettårigt hyresavtal med denne broder.

2. I januari 2015 flyttade SRS till Irland för att få anställning. I mars 2015 kom även AA till Irland och sammanbor sedan dess med SRS. Medan AA utan visering uppehöll sig i Irland ansökte han den 24 juni 2015 hos de irländska myndigheterna om utfärdande av uppehållstillstånd i egenskap av familjemedlem till en EU-medborgare i kraft av European Communities (Free Movement of Persons) (No. 2) Regulations 2006 (den irländska förordningen av år 2006 om fri rörlighet för personer inom Europeiska gemenskaperna) (nedan kallad den irländska förordningen av år 2006), [2] genom vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG,

[1] Originalspråk: franska.

[2] S.I. nr 656 av år 2006.

75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG[3] införlivades i irländsk rätt. I artikel 7 i den irländska förordningen av år 2006 angavs nämligen att en ”godkänd familjemedlem” till en unionsmedborgare som uppehåller sig i Irland sedan mer än tre månader kunde ansöka om uppehållstillstånd.

3. I artikel 2.1 i den irländska förordningen av år 2006 definieras ”godkänd familjemedlem” till en unionsmedborgare som ”varje familjemedlem, oavsett medborgarskap, som inte är en erkänd familjemedlem till unionsmedborgaren, och som i sitt ursprungsland, det land där vederbörande har eller tidigare haft sin vanliga vistelseort, a) är beroende av unionsmedborgaren för sin försörjning, b) ingår i unionsmedborgarens hushåll, c) om det av allvarliga hälsoskäl absolut krävs att unionsmedborgaren personligen tar hand om familjemedlemmen”.

4. AA gjorde därmed inte anspråk på att tillhöra den kategori av familjemedlemmar till en unionsmedborgare som avses i artikel 2.2 i direktiv 2004/38.[4] AA gjorde däremot gällande att han var beroende av SRS och i alla händelser ingick i SRS hushåll.

5. I artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 föreskrivs följande: ”Utan att det påverkar de berördas personliga rätt att fritt röra sig eller uppehålla sig, och i överensstämmelse med nationell lagstiftning, skall den mottagande medlemsstaten underlätta inresa och uppehåll för följande personer: alla andra familjemedlemmar, oavsett medborgarskap, som inte omfattas av definitionen i artikel 2.2, om de i det land från vilket de har kommit är beroende av eller bor hos den unionsmedborgare som har primär uppehållsrätt eller om det av allvarliga hälsoskäl absolut krävs att unionsmedborgaren personligen tar hand om familjemedlemmen”.

6. Den 21 december 2015 avslog Minister for Justice and Equality (justitie- och jämställdhetsministern, Irland) AA:s ansökan med den huvudsakliga motiveringen att hon fann att AA inte hade lagt fram tillräcklig bevisning för att han stod i beroendeförhållande till SRS eller för att han ingick i dennes hushåll. Ministern beaktade bland annat att den faktiska tid som SRS och AA sammanbodde i Förenade kungariket efter det att SRS hade erhållit ställning som unionsmedborgare understeg två år samt att föräldrarna till SRS liksom dennes bror och syster delade en och samma adress i London och att, även om det visade sig att AA bodde på denna adress, detta inte var tillräckligt för att anse att han ingick i SRS hushåll. I fråga om AA:s finansiella beroende av SRS var detta enligt ministern inte tillräckligt styrkt.

7. Efter att ha inkommit med kompletterande bevisning begärde SRS och AA omprövning av justitie- och jämställdhetsministerns beslut. Den 21 december 2016 bekräftade hon sitt beslut av den 21 december 2015 med samma motivering som tidigare och fann att det, även om de berörda personerna bodde på samma adress i Förenade kungariket, inte hade fastställts att SRS verkligen var ”hushållets överhuvud” under den tid som AA bodde tillsammans med honom i London, såsom, enligt ministern, krävs i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38.

8. AA och SRS väckte ogiltighetstalan mot detta beslut vid High Court (Överdomstolen, Irland). SRS angav vid denna domstol åter utförligt vilket finansiellt stöd som han gett sin kusin under den tid de sammanbodde i London och förklarade att han var den enda personen i hushållet som förvärvsarbetade, eftersom hans föräldrar hade uppnått en hög ålder och broderns vistelse i

[3] EUT L 158, 2004, s. 77.

[4] I enlighet med denna bestämmelse ska följande personer anses vara ”familjemedlemmar” till en unionsmedborgare: dennes make eller maka, eller registrerad partner, unionsmedborgarens släktingar i rakt nedstigande led som är under 21 år eller är beroende av unionsmedborgaren för sin försörjning, även till maken eller makan eller till den registrerade partnern, samt underhållsberättigade släktingar i rakt uppstigande led, även till maken eller makan eller till den registrerade partnern. Dessa familjemedlemmar betecknas som ”erkända” i den irländska lagstiftningen.

Pakistan hade blivit förlängd. I dom av den 25 juli 2018 ogillade High Court (Överdomstolen) den talan som väckts av SRS och AA med motiveringen att AA inte kunde anses vara beroende av SRS och heller inte kunde anses ingå i ett hushåll med SRS som överhuvud, men medgav samtidigt att det här rörde sig om ett föga klart och ingenstans definierat begrepp.

9. AA och SRS överklagade domen vid Court of Appeal (Appellationsdomstolen, Irland) och gjorde gällande att domstolen i första instans hade gjort en alltför restriktiv tolkning av begreppet familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll. I dom av den 19 december 2019 underströk Court of Appeal (appellationsdomstolen) återigen de svårigheter som det innebar att tolka detta begrepp men slog fast att endast ett sammanboende på samma adress inte kunde anses vara tillräckligt för att anse att AA och SRS ingick i ett och samma hushåll, inom vilket SRS var överhuvud. Nämnda domstol förklarade att en familjemedlem, för att anses ingå i en unionsmedborgares hushåll, måste vara integrerad i kärnfamiljen och förbli så under en överskådlig eller rimligtvis överskådlig tid. Vederbörande får heller inte bo tillsammans med unionsmedborgaren av rena bekvämlighetsskäl utan det måste också föreligga en känslomässig närhet och sociala skäl.

10. Eftersom de heller inte denna gång vunnit målet beslutade AA och SRS att vända sig till den hänskjutande domstolen genom ett sista överklagande, vilket beviljades den 20 juli 2020, med avseende på definitionen av begreppet familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll och huruvida det ska krävas av denne unionsmedborgare att han faktiskt är hushållets överhuvud. [5]

11. I fråga om villkoret att den berörda personen ska ingå i ett hushåll vars överhuvud är en unionsmedborgare hävdar justitie- och jämställdhetsministern alltjämt att endast det förhållandet att en familjemedlem sammanbor med hushållets överhuvud, eventuellt tillsammans med ett finansiellt stöd från denna unionsmedborgare, inte räcker för att anse att denna inhysta och understödda familjemedlem ingår i unionsmedborgarens hushåll. Ministern framhåller att AA:s vistelse inom unionen var begränsad till studier och att det hyresavtal som ingåtts med brodern till SRS gällande dennes hus också var begränsat. Det skulle således inte föreligga något som kan tyda på att livsgemenskapen skulle fortgå efter det att AA hade avslutat sina studier. Dessutom ska artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 tolkas med tanke på vilken verkan som ett eventuellt beslut att avslå ansökan om uppehållstillstånd har på det faktiska utövandet av den fria rörlighet som en unionsmedborgare åtnjuter. Det har emellertid fastställts att SRS flyttade till Irland utan AA. Man måste också se till att tolkningen är tillräckligt enhetlig, varför tolkningen av artikel 3.2 i direktiv 2004/38 inte får leda fram till en situation som ytterst blir mer förmånlig för de familjemedlemmar som avses i denna bestämmelse – vilka i princip är mindre skyddade av direktivet – än för de medlemmar av kärnfamiljen som avses i artikel 2.2 i detta direktiv.

12. AA och SRS gör å sin sida gällande att språkversionerna av artikel 3.2 i direktiv 2004/38 skiljer sig åt och att den engelska språkversionen innehåller ett ytterligare villkor i samband med begreppet hushållets ”överhuvud” som inte förekommer i flertalet andra språkversioner. De gör dessutom alltjämt gällande att det förekommer en närhet som växt fram sedan barnaåren då de båda ännu levde under samma tak i Pakistan och åberopar nära släktband som skulle räcka för att AA ska erkännas som SRS ”familjemedlem” i den mening som avses i den nämnda bestämmelsen, utan att det vidare behöver krävas ett fastställande av att SRS är hushållets överhuvud.

[5] Frågan huruvida AA ska anses vara ”beroende” i den mening som avses med det första fallet i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 prövas inte av den hänskjutande domstolen (se punkt 21 i begäran om förhandsavgörande).

13. Den hänskjutande domstolen betvivlar för sin del att det är möjligt att fastställa en allmängiltig definition av begreppet familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll. Rätten konstaterar att användningen av begreppet hushållets överhuvud gör det möjligt att skilja mellan situationer där berörda parter exempelvis bara delar ett boende från situationer som mer liknar ett familjeliv men medger samtidigt att det här rör sig om ett begrepp som är svårt att definiera. Alla språkversioner av artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 förefaller för övrigt inte innehålla någon sådan hänvisning. Den hänskjutande domstolen vill därför veta vilken innebörd som ska ges åt det berörda begreppet i ett sammanhang där situationen för de familjemedlemmar som avses i artikel 2.2 i detta direktiv också ska beaktas. Den hänskjutande domstolen tar slutligen upp det syfte som eftersträvas med direktiv 2004/38 och vill veta hur detta syfte på ändamålsenligt sätt kan vägleda tolkningen av artikel 3.2 i direktiv 2004/38. Om en allmängiltig definition inte står att finna föreslår den hänskjutande domstolen vidare en rad kriterier på vilka de nationella domstolarna kan grunda sig för att få till stånd en enhetlig tolkning av begreppet. Bland dessa kriterier ingår det gemensamma hushållets varaktighet liksom dess ändamål. Rätten anser att det i alla händelser krävs ett klarläggande på unionsnivå.

14. Mot denna bakgrund har Supreme Court (Högsta domstolen) beslutat att vilandeförklara målet och har genom beslut att begära förhandsavgörande, vilket inkom till domstolens kansli den 14 januari 2021, ställt följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1) Kan begreppet person som ingår i en unionsmedborgares hushåll, såsom det används i artikel 3 i direktiv [2004/38], definieras på ett sådant sätt att det är allmänt tillämpligt inom hela unionen, och vilken är i så fall denna definition?

2) Om detta begrepp inte kan definieras, på grundval av vilka kriterier ska domare bedöma bevisningen så att nationella domstolar i enlighet med en fastställd förteckning över faktorer kan avgöra vem som ingår eller inte ingår i en unionsmedborgares hushåll med avseende på fri rörlighet?”

15. SRS, AA, justitie- och jämställdhetsministern samt den tjeckiska, den danska, den nederländska och den norska regeringen har liksom Europeiska kommissionen inkommit med skriftliga yttranden till domstolen.

II. Bedömning

A. Inledande synpunkter

16. Innan jag övergår till att behandla de två tolkningsfrågor som ställts till domstolen ska jag utveckla två punkter som gäller tvisten i det nationella målet.

17. Jag erinrar för det första om att den unionsmedborgare som önskar fortsätta en viss livsgemenskap med sin kusin har brittiskt medborgarskap. De förlopp som är aktuella utspelade sig dock före Förenade konungariket Storbritanniens och Nordirlands utträde ur unionen, varför den hänskjutande domstolen, när väl EU-domstolen har meddelat sitt förhandsavgörande, bör bedöma lagenligheten av justitie- och jämställdhetsministerns beslut och undersöka om de bedömningar som gjorts i beslutet för att finna att AA inte vid sin inresa till Irland år 2015 ingick i SRS hushåll i den mening som avses i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 är förenliga med unionsrätten. Sålunda bör AA anses ingå bland de ”personer som omfattas av artikel 3.2 a och b i direktiv [2004/38] som har ansökt om underlättande av inresa och uppehåll före

övergångsperiodens utgång och vars uppehåll därefter underlättas”.[6] I sådant fall, och om de irländska myndigheterna skulle besluta att retroaktivt underlätta vistelsen för AA för tiden 2015–2020, erinrar jag om att denne i artikel 10.3 i avtalet om utträde bibehåller sin uppehållsrätt även efter det att övergångsperioden har löpt ut.[7]

18. För det andra har klagandena i det nationella målet gjort gällande att de nationella myndigheterna vid bedömningen av AA:s personliga förhållanden, i förhållande till artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38, med avsikt underlät att beakta den period av sammanboende för SRS och AA som inföll innan SRS erhöll unionsmedborgarskap. Nämnda parter drar av detta slutsatsen att naturaliserade unionsmedborgare i enlighet med direktiv 2004/38 på detta sätt befinner sig i en mindre gynnsam ställning i förhållande till personer som från födseln är unionsmedborgare, vid behandlingen av ansökningar om uppehållstillstånd från respektive familjemedlemmar i vid bemärkelse. Motparten har hävdat att det då klagandena överklagade beslutet av den 21 december 2015 inte hade tagits upp någon grund vid de nationella domstolarna som vilade på det tidigare sammanboendet och fastställelsen av när detta sammanboende hade inletts. Som kommissionen har påpekat väcker denna motsättning mellan parterna i det nationella målet frågan huruvida det familjeliv som har förekommit innan unionsmedborgarskap erhålls kan eller ska beaktas. Det måste dock konstateras att denna fråga inte har lagts fram för EU-domstolen, hur intressant den än må vara.[8] Nedanstående överväganden kommer således att uteslutande avse de två tolkningsfrågor som ställts till domstolen, utan att detta kan tolkas som en bekräftelse av, och heller inte som ett vederläggande av, denna nationella beslutspraxis enligt vilken det familjeliv, sett i vid bemärkelse, som förts av en unionsmedborgare och dennes familjemedlem som ansöker om uppehållstillstånd beaktas först från det att unionsmedborgarskap har erhållits.

B. Tolkningsfrågorna

19. Med sina båda tolkningsfrågor till EU-domstolen, vilka enligt min åsikt bör behandlas tillsammans, har den hänskjutande domstolen i sak begärt att EU-domstolen ska förtydliga huruvida begreppet ”alla andra familjemedlemmar … [som] bor hos den unionsmedborgare som har primär uppehållsrätt”, i den mening som avses i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38, kan definieras på sådant sätt att detta är ”allmänt tillämpligt” och, om så inte är fallet, ange de kriterier utifrån vilka man kan avgöra om en familjemedlem ska anses ”ingå i” unionsmedborgarens ”hushåll” i enlighet med denna bestämmelse.

1. Omöjlig allmängiltighet av definitionen av familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll

20. Vad avser en allmänt tillämplig definition av begreppet ”familjemedlem … som ingår i en unionsmedborgares hushåll” tycks det mig, utöver att det som anses ha allmängiltig karaktär för övrigt snabbt kan visa sig vara ytterst relativt, att en sådan definition varken är möjlig eller önskvärd. Lydelsen i artikel 3.2 första stycket i direktiv 2004/38 är mycket mer öppen – för att

[6] Artikel 10.3 i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (EUT C 384, 2019, s. 1) (nedan kallat utträdesavtalet).

[7] Jämförd med artikel 10.2 i detta avtal.

[8] Motparten i det nationella målet har till och med bestritt att detta är ett skäl för ministerns avslag på ansökan (se punkt 44 i yttrandet från motparten i det nationella målet). För fullständighetens skull ska det dock noteras att det i sammanfattningen av motiveringen av beslutet att avslå ansökan från AA i punkt 6 i begäran om förhandsavgörande faktiskt i punkt 2 hänvisas till den nationella bestämmelse enligt vilken ”det som ska bedömas är unionsmedborgarens boendesituation sedan personen blev unionsmedborgare, oavsett var detta skedde”.

inte säga mer inexakt – än lydelsen i artikel 2 i detta direktiv, där det i punkt 2 fastställs vilka personer som ingår i en unionsmedborgares ”kärnfamilj”. Denna bristande exakthet beror på att de familjemedlemmar som avses i artikel 3.2 i direktiv 2004/38 utgör en restgrupp bland de familjemedlemmar för vilka inresa och uppehåll endast ska underlättas av medlemsstaterna. Detta beror på att de skyldigheter som åvilar medlemsstaterna gentemot dessa familjemedlemmar är av lägre rang än i fråga om medlemmarna av kärnfamiljen,[9] varvid definitionen av denna förstnämnda kategori av familjemedlemmar inte behöver vara lika exakt som definitionen av den andra. Samma sak gäller enligt min åsikt för samtliga fall som tas upp i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38. Denna vaghet i konturerna av begreppet familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll kan vara berättigad, eftersom den medger viss flexibilitet vid en fastställelse. Försök att på allmängiltigt sätt definiera ett så flytande begrepp, såväl sociologiskt som kulturellt, som ”familjemedlem … som ingår i unionsmedborgarens hushåll” kan visa sig vara inte bara vanskligt utan även, såsom det framförts av motparten i det nationella målet, gå emot det syfte som eftersträvas med direktiv 2004/38, eftersom man inte kan förstå hela den flerdimensionella och mångfacetterade verklighet som sammanhänger med de olika variablerna i vad som i vid bemärkelse kan vara ett familjeliv.

21. Begreppet familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll kan således enligt min åsikt inte ges en allmängiltig definition.

22. Vissa parter som deltagit i det skriftliga förfarandet vid domstolen har tolkat den första tolkningsfrågan så, att den hänskjutande domstolen vill få svar på om begreppet familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll är ett självständigt begrepp i unionsrätten. Så uppfattar jag inte den första tolkningsfrågan, vilken till sin lydelse är tämligen klar. Om den däremot ska uppfattas på det sätt som det föreslås av dessa parter skulle den första frågan bli mer delikat än vad den vid första anblicken verkar vara, och detta trots att det inte tycks mig vara nödvändigt att finna dess lösning för att kunna bistå den hänskjutande domstolen med att finna lösningen på den rättstvist som anhängiggjorts vid denna.

23. Jag inskränker mig därför till att framhålla att domstolen vid upprepade tillfällen har slagit fast att ”det … av såväl kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten som av likhetsprincipen [följer] att en bestämmelse i unionsrätten som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för att bestämma dess innebörd och tillämpningsområde normalt ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen”.[10]

24. Konungariket Danmark har hävdat i sitt skriftliga yttrande att det i artikel 3.2 första stycket i direktiv 2004/38 finns en uttrycklig hänvisning till nationell rätt och att domstolen dessutom redan har tillerkänt medlemsstaterna ett stort utrymme för bedömning när de bedömer om de personliga förhållanden som de prövar omfattas av något av de fall som anges i denna bestämmelse.[11] Kommissionen är av motsatt åsikt och har förklarat att hänvisningen till nationell rätt i denna artikel 3.2, endast gäller under vilka villkor som en medlemsstat ska underlätta inresa och uppehåll för personer som omfattas av denna bestämmelse och inte själva definitionen av dessa personer.

[9] Se, exempelvis, dom av den 5 september 2012, Rahman m.fl. (C-83/11, nedan kallad domen Rahman m.fl., EU:C:2012:519, punkterna 18, 19 och 21).

[10] Se dom av den 21 december 2011, de förenade målen Ziolkowski och Szeja (C-424/10 och C-425/10, EU:C:2011:866, punkt 32 och där angiven rättspraxis). Se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 mars 2019, SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (C-129/18, nedan kallad domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) EU:C:2019:248, punkt 50).

[11] Konungariket Danmark grundar sin bedömning på bland annat den rättspraxis som följer av domarna Rahman m.fl. och SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt).

25. Situationen i fråga om domstolens praxis med avseende på denna bestämmelse verkar motsägelsefull, bland annat med tanke på det betydande utrymme för medlemsstaternas bedömning som ges i denna bestämmelse, ett utrymme som jag återkommer lite längre ned.[12] Det uppkommer nämligen helt uppenbart ett problem när man ser på domen i målet Rahman m.fl. i vilken domstolen slog fast följande: ”… är den behöriga myndigheten vid denna undersökning av [de personliga förhållandena för den som på grundval av artikel 3.2 a i direktiv 2004/38 ansöker om ett uppehållstillstånd] skyldig att beakta olika faktorer som kan vara relevanta beroende på det enskilda fallet, såsom graden av ekonomiskt eller fysiskt beroende mellan familjemedlemmen och den unionsmedborgare som han eller hon önskar följa med eller ansluta sig till, liksom hur nära släktbandet mellan dem är”.[13] Domstolen tillägger att det ”[m]ed hänsyn till *att det saknas närmare bestämmelser härom* i direktiv 2004/38 och till att man i artikel 3.2 i direktivet *infogat uttrycket ’i överensstämmelse med nationell lagstiftning’*, måste … anses att varje medlemsstat har ett *stort utrymme för bedömning* i fråga om *vilka faktorer* som ska beaktas. Den mottagande medlemsstaten ska likväl se till att dess lagstiftning innehåller kriterier som är förenliga med den gängse meningen av ordet ’underlätta’ *och av de ord som används i fråga om beroendeförhållandet i artikel 3.2*. Kriterierna får inte medföra att denna bestämmelse förlorar sin ändamålsenliga verkan”.[14]

26. Ovanstående står i tydlig kontrast till exempelvis vad som anges i domen i målet SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) i fråga om artikel 2.2 c i direktiv 2004/38 enligt vilket denna bestämmelse ”[inte] innehåller … någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar”,[15] och därmed banar väg för en enhetlig tolkning av det självständiga begrepp i unionsrätten som den innefattar.[16] Innehållet i punkt 24 i domen i målet Rahman m.fl. tas emellertid endast delvis upp, på så sätt att omnämnandet av ett beroendeförhållande har utgått.[17]

27. Så som jag har angett ovan, tycks mig i alla händelser frågan huruvida begreppet familjemedlem … som ingår i en unionsmedborgares hushåll, i den mening som avses i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38, är ett självständigt begrepp i unionsrätten inte vara den som ställs av den hänskjutande domstolen och den tycks heller inte vara avgörande för målets utgång med tanke på det svar som domstolen ska ge på den andra fråga som ställts till denna.[18] I synnerhet i sin dom i målet Rahman m.fl. och sin dom i målet SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) har nämligen EU-domstolen på ett ändamålsenligt sätt kunnat hjälpa de nationella domstolar som vänt sig till denna genom att klargöra den *gängse* meningen av de bestämmelser av vilka tolkning begärts, utan att ta ställning till om i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 är självständiga begrepp i unionsrätten.

[12] Jag har redan haft tillfälle att framhålla detta stora utrymme för att själva besluta som överlåtits åt medlemsstaterna: Se mitt förslag till avgörande i målet Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Familjeåterförening – Syster till en flykting) (C-519/18, EU:C:2019:681, punkterna 57–62). Se dessutom punkt 31 i förevarande förslag till avgörande.

[13] Domen Rahman m.fl. (punkt 23). Det bör framhållas att domstolen här ombads att ange hur det första fallet i artikel 3.2 första stycket i direktiv 2004/38 ska tolkas och att det där inte nämns att det skulle röra sig om ett självständigt begrepp i unionsrätten. Se i motsats härtill, visserligen i annan kontext men ändå rörande begreppet beroende för sin försörjning, dom av den 12 december 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Familjeåterförening – Syster till en flykting) (C-519/18, EU:C:2019:1070, punkterna 44 och 45).

[14] Domen Rahman m.fl. (punkt 24). Min kursivering.

[15] Domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 50).

[16] Se domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 50 och följande punkter).

[17] Det kan också med intresse noteras att domstolen i sina överväganden i domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 undvek att precisera till vilket fall i den berörda bestämmelsen som situationen i det nationella målet kunde hänföras till (se, särskilt, punkterna 58 och 59 i nämnda dom).

[18] Man skulle nämligen också kunna göra en medelväg gällande vilken innebär ett erkännande av att det berörda begreppet är självständigt samtidigt som man alltjämt tillerkänner medlemsstaterna ett stort utrymme för egen bedömning vid fastställelsen av de särskilda kraven för att det kriterium för berättigande som på övergripande sätt anges i den berörda bestämmelsen ska anses vara uppfyllt, vilket förefaller ofrånkomligt med tanke på den karaktär som artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 har.

2. Den person som ingår i en unionsmedborgares hushåll inom det tredje fall av beroendeförhållande som avses i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38

28. Även om det är omöjligt att på allmängiltigt sätt fastslå, eller ens förmoda, att det här inte är fråga om ett självständigt begrepp i unionsrätten, är domstolen dock inte fri från sin skyldighet att bistå den hänskjutande domstolen och att klargöra hur man ska uppfatta formuleringen familjemedlem … som ingår i unionsmedborgarens hushåll i den mening som avses i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38. För att göra detta måste man för ett ögonblick på övergripande sätt återvända till den ordning som inrättas genom direktivet.

a) Räckvidden för medlemsstaternas skyldighet utifrån artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38

29. Direktiv 2004/38 ”syftar till att underlätta utövandet av den grundläggande och individuella rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier som unionsmedborgarna tillerkänns direkt i artikel 21.1 FEUF, och … direktivet syftar särskilt till att stärka denna rätt. … Med beaktande av dessa mål ska bestämmelserna i direktiv 2004/38 … ges en vid tolkning”.[19] Denna ordning, som också syftar till att underlätta familjeåterförening mellan en unionsmedborgare och dennes familjemedlemmar, vilar, såsom jag har angett ovan, på en grundläggande tudelning.

30. Familjemedlemmar i den inre kretsen enligt artikel 2.2 i direktiv 2004/38 tillerkänns med automatik rätt till inresa och uppehåll i den mottagande medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt. Inresa och uppehåll för ”andra” familjemedlemmar – de som avses i artikel 3.2 första stycket i direktiv 2004/38 – ska endast underlättas av denna medlemsstat.[20]

31. Det framgår av denna enkla skyldighet att ”underlätta” inresa och uppehåll för dessa ”andra” familjemedlemmar att direktiv 2004/38 således inte innebär någon skyldighet för medlemsstaterna att bifalla alla ansökningar om tillstånd att resa in i eller uppehålla sig i landet som framställs av personer som visar att de är familjemedlemmar till en unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 3.2 första stycket i detta direktiv.[21] Denna tolkning bekräftas dessutom av skäl 6 i direktiv 2004/38,[22] där det anges att nämnda bestämmelse syftar till att bevara familjens enhet i vidare mening.[23] Domstolen har angett vilka skyldigheter som mottagande medlemsstater har då de prövar en ansökan om inresa och uppehåll grundad på artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38. Om det inte finns någon skyldighet att bevilja rätt till inresa och uppehåll för dessa medlemmar i en utvidgad familj, ”åläggs medlemsstaterna genom [artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38] likväl … en skyldighet att behandla ansökningar från personer som står i ett *särskilt beroendeförhållande* till en unionsmedborgare mer förmånligt än ansökningar om inresa

[19] Domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 53 och där angiven rättspraxis). I domen av den 12 december 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Familjeåterförening – Syster till en flykting) (C-519/18, EU:C:2019:1070, punkt 49) tycks tyngdvikten ligga vid målet ”att säkerställa eller underlätta familjeåterförening, i den mottagande medlemsstaten, för medborgare i andra medlemsstater eller tredjelandsmedborgare som vistas där lagligen”. Se, i fråga om gränserna för en vid tolkning av direktiv 2004/38, domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 55).

[20] Se domen Rahman m.fl. (punkt 19).

[21] Se domen Rahman m.fl. (punkt 18).

[22] Lydelsen är som följer: ”För att bevara familjens enhet i vidare mening och med förbehåll för förbudet mot diskriminering på grundval av nationalitet, bör situationen för de personer som inte omfattas av definitionen av familjemedlem enligt detta direktiv och som därför inte har någon automatisk rätt till inresa och uppehåll i den mottagande medlemsstaten behandlas av den mottagande medlemsstaten på grundval av dess nationella lagstiftning, så att den kan besluta huruvida inresa och uppehåll ändå kan beviljas sådana personer, varvid hänsyn skall tas till deras anknytning till unionsmedborgaren och andra omständigheter, t.ex. deras ekonomiska eller fysiska beroendeförhållande till unionsmedborgaren”.

[23] Se domen Rahman m.fl. (punkt 32). Se även domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 60).

och uppehåll från andra tredjelandsmedborgare”.[24] Denna förmån kommer främst till uttryck genom skyldigheten för medlemsstaterna att ”föreskriva en möjlighet … få sin ansökan avgjord genom ett beslut som grundas på en noggrann undersökning av de personliga förhållandena, varvid ett eventuellt avslagsbeslut ska vara motiverat”.[25] Domstolen har förklarat att medlemsstaterna ska ”beakta olika faktorer som kan vara relevanta beroende på det enskilda fallet, såsom graden av ekonomiskt eller fysiskt beroende mellan familjemedlemmen och … unionsmedborgare[n] … liksom hur nära släktbandet mellan dem är”.[26] Avsaknaden av precisering i direktiv 2004/38 medför tillsammans med hänvisningen till nationell lagstiftning för övrigt att det måste fastställas att det föreligger ett ”stort utrymme för bedömning”[27] vid valet av vilka faktorer som ska beaktas. Detta stora utrymme för bedömning ska dock utövas med en dubbel begränsning: dels ska man iaktta den gängse meningen av ordet ”underlättar” och de villkor i fråga om beroendeförhållande som anges i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38, dels ska man slå vakt om bestämmelsens ändamålsenliga verkan.[28] Medlemsstaterna får när de tar detta utrymme för skönsmässig bedömning i anspråk bland annat ”i sin lagstiftning föreskriva särskilda krav rörande beroendeförhållandets art och varaktighet, särskilt i syfte att förvissa sig om att det är fråga om ett verkligt och stabilt beroendeförhållande som inte har framkallats endast i syfte att göra det möjligt för en person att resa in i och uppehålla sig i den mottagande medlemsstaten”.[29] Slutligen ska detta utrymme för skönsmässig bedömning tillämpas ”mot bakgrund av och i enlighet med bestämmelserna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna”.[30]

32. Trots att domstolen på så sätt har kunnat klargöra räckvidden för medlemsstaternas skyldigheter utifrån artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 måste det konstateras att själva begreppet ”medlem som ingår i en unionsmedborgares familjs hushåll”, i den betydelse som avses i denna bestämmelse, hittills inte har varit föremål för en tolkning.

[24] Domen Rahman m.fl. (punkt 21). Min kursivering. Se även domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 61).

[25] Domen Rahman m.fl. (punkt 22). Se även domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 62). Det nämnda förhållandet framgick redan av artikel 3.2 andra stycket i direktiv 2004/38.

[26] Domen Rahman m.fl. (punkt 23). Domstolen har kort därefter förklarat att det beroendeförhållande som utgörs av nära och stabila familjeband på grund av vissa särskilda omständigheter, såsom att berörd person är ekonomiskt beroende av unionsmedborgaren eller ingår i dennes hushåll eller att det finns allvarliga hälsoskäl, måste föreligga i det land från vilket familjemedlemmen i fråga anländer, vid den tidpunkt då denne ansöker om att få ansluta sig till den unionsmedborgare som han eller hon är beroende av (se domen Rahman m.fl. (punkterna 32 och 33).

[27] Domen Rahman m.fl. (punkt 24). Se även domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 63).

[28] Domen Rahman m.fl. (punkt 24). Se även domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 63).

[29] Domen Rahman m.fl. (punkt 38).

[30] Domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 64). De nationella myndigheter som ska fatta beslut om en ansökan om inresa och uppehåll som ingetts av en ”annan familjemedlem”, i den mening som avses i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38, ska av nämnda skäl vägledas av ytterligare anvisningar från domstolen som, särskilt i ett fall där artikel 24 i stadgan ska beaktas, förväntar sig att dessa myndigheter ska ”göra en välavvägd och rimlig bedömning av samtliga aktuella och relevanta omständigheter i det enskilda fallet, varvid de ska ta hänsyn till samtliga berörda intressen och, i synnerhet, det berörda barnets bästa” (domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 68)). Domstolen förklarade som fortsättning härpå vilka kriterier som ska bedömas liksom hur riskerna ska värderas. Medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning krymper till näst intill obefintlighet om domstolen, i händelse av att denna utifrån att det av en sådan bedömning framgår att de berörda familjemedlemmarna, och därmed inkluderande ett barn, kommer att leva ett verkligt familjeliv och att barnet är beroende av sina vårdnadshavare, som är unionsmedborgare, finner att ”de krav som är kopplade till den grundläggande rätten till respekt för familjelivet, jämförda med skyldigheten att beakta barnets bästa, *i princip [innebär]* att barnet ska beviljas rätt till inresa och vistelse i egenskap av annan familjemedlem till unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 3.2 a i direktiv 2004/38” (domen SM (Barn som omhändertagits enligt institutet kafala i algerisk rätt) (punkt 71). Min kursivering.)

b) En bokstavstolkning, vilken nödvändigtvis måste kompletteras med en kontextuell och teleologisk bedömning

33. Den hänskjutande domstolen har framhävt att ett av de problem som uppkommer på grund av artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 gäller skillnaderna mellan de olika språkversioner som föreligger. Så anges i den engelska språkversionen (”members of the household of the Union citizen”), liksom i den franska, att unionsmedborgaren och den andra familjemedlemmen som ett minikrav ska ingå i samma hushåll. Detta kan ha föranlett de irländska myndigheterna att tolka villkoret så, att unionsmedborgaren måste vara *överhuvud* inom det hushåll som även den andra familjemedlemmen tillhör. Däremot förefaller det i till exempel den italienska språkversionen (”convive”) vara tillräckligt med bara en livsgemenskap. [31] Det framgår således vid en snabb och inte uttömmande jämförelse mellan vissa språkversioner som att inte samtliga innehåller nämnda skärpta krav för att anses ingå i unionsmedborgarens ”hushåll”, eftersom det i vissa språkversioner tycks räcka med att kräva endast ett sammanboende.

34. Trots att det är uppenbart att det förekommer skillnader mellan språkversionerna finner jag redan efter detta att det villkor som föreskrivs i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 inte kan tolkas på det sätt som de irländska myndigheterna gör, nämligen att berörd unionsmedborgare nödvändigtvis måste vara hushållets överhuvud. Förutom att denna roll som ”hushållets överhuvud” känns som en inkarnation av en synnerligen otidsenlig och helt förlegad familjehierarki, eftersom det i denna normalt är mannen som tilldelas funktionen som orubblig centralgestalt inom en patriarkalisk äktenskaps- och familjemodell, [32] innebär kravet på den andra familjemedlem som ingår i unionsmedborgarens hushåll, där unionsmedborgaren dessutom ska vara överhuvud, att man tillför ytterligare ett villkor som inte föreskrivs i direktivet och, enligt min åsikt, inte ens i den engelska språkversionen. [33]

35. Jag erinrar dessutom om att det av domstolens fasta praxis framgår att den formulering som använts i en av språkversionerna av en unionsbestämmelse inte ensam kan ligga till grund för tolkningen av denna bestämmelse eller ges företräde framför övriga språkversioner. Unionsbestämmelserna ska nämligen tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt mot bakgrund av de olika versionerna på samtliga unionsspråk. I händelse av bristande överensstämmelse mellan språkversionerna av en unionsrättslig text, ska den aktuella bestämmelsen tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår. [34]

36. I detta skede av bedömningen följer det i alla händelser, av lydelsen i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38, att begreppet familjemedlem som ingår i en unionsmedborgares hushåll åtminstone kan definieras negativt: Denne är helt uppenbart inte en familjemedlem av den inre kretsen, i den mening som avses i artikel 2.2 i direktiv 2004/38; denne står vidare inte i ett enbart materiellt beroendeförhållande (villkoret rörande materiellt och finansiellt beroendeförhållande)

[31] Detta tycks vara fallet också i den spanska (”viva con el ciudadano”), den tyska (”oder der mit ihm im Herkunftsland in häuslicher Gemeinschaft gelebt hat”), den nederländska (”inwonen”) eller den portugisiska (”com este viva em comunhão de habitacão”) språkversionen.

[32] Se i fråga om begreppet hushållets överhuvud i statistik samt de svårigheter som ett sådant begrepp medför, exempelvis, De Saint Pol, T. Deney, A., Monso, O., ”Ménage et chef de ménage: deux notions bien ancrées”, *Travail, genre et sociétés*, 2004, vol. 1, nr 11, sidorna 63–78.

[33] Enligt min åsikt kan nämligen formuleringen ”household of the Union citizen” mycket väl i sig endast ange att en unionsmedborgare ingår i ett hushåll. Som klaganden i det nationella målet har framfört uppfattas dessutom ”hushållets överhuvud” som den som tillför sina närmaste materiellt underhåll. Fallet med den ”familjemedlem som ingår i” unionsmedborgarens ”hushåll” är dock väl avskilt från fallet med en familjemedlem som är ”beroende” av unionsmedborgaren.

[34] Se, inom en omfattande rättspraxis, dom av den 3 april 2008, Endendijk (C-187/07, EU:C:2008:197, punkt 22 och följande punkter), dom av den 18 september 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, punkt 37 och där angiven rättspraxis), och dom av den 25 februari 2021, Bartosch Airport Supply Services (C-772/19, EU:C:2021:141, punkt 26).

och lider heller inte av ett allvarligt hälsotillstånd (det villkor som gäller fysiskt beroendeförhållande) och är slutligen inte en stadigvarande icke registrerad partner till unionsmedborgaren. Denna bokstavliga analys visar dessutom att det gemensamma draget i de tre fall som anges i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 är att det finns någon form av beroendeförhållande,[35] vare sig detta är materiellt (”beroende för sin försörjning” eller ”underhållsberättigade”) eller fysiskt (”av allvarliga hälsoskäl”). Den person som ”ingår i” unionsmedborgarens ”hushåll” står således i ett ”särskilt beroendeförhållande”[36] till denne, vilket bekräftas av analysen av domstolens praxis,[37] men det är ett beroendeförhållande som således inte är rent materiellt och heller inte endast humanitärt, och som det återstår att fastställa.

37. I sin gängse mening, vilket är vad som ska undersökas enligt ett krav som har ställts i rättspraxis,[38] betecknar ett hushåll vanligtvis ett par som lever tillsammans och bildar en hushållsgemenskap. Etymologiskt sett har det franska ordet *ménage* samband med det latinska ordet *mansio*, som betyder hus.[39] Om man håller sig till denna definition befinner sig hänvisningen till begreppet hushåll i särskilt den engelska och den franska språkversionen av artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 inte så långt från de språkversioner i vilka det endast krävs en livsgemenskap, rent lokalmässigt, samtidigt som det dock införs en kompletterande nyans i fråga om hushållsgemenskap, som inte nödvändigtvis förekommer vid endast ett sammanboende under samma tak. En analys av själva texten i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38, kompletterad med en kontextuell och systematisk analys av hela direktiv 2004/38, gör nämligen att man avgjort kan utesluta den tolkning som klagandena i det nationella målet lägger fram, nämligen att det förhållandet att man delar samma bostad skulle räcka för att anse att den familjemedlem som här berörs ”ingår i” unionsmedborgarens ”hushåll”.[40] Att dela bostad är förvisso ett nödvändigt villkor men inte tillräckligt för att berörda personer ska omfattas av det andra fallet i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38.

38. Även om den gängse meningen av ordet hushåll avser begreppen par och hushållsgemenskap förefaller det mig dock som att denna definition, i samband med direktiv 2004/38, med nödvändighet måste vidgas, eftersom de personer som utgör ett par i princip redan omfattas av artikel 2.2 i direktiv 2004/38. Ett ”hushåll” bör således här förstås i en vidare bemärkelse, snarare i betydelsen ”gemensam härd”.[41] Medlemmarna i denna gemensamma härd bidrar på olika sätt till livet i hemmet.

35 Vilket bekräftas av punkt 21 i domen Rahman m.fl.

36 Domen Rahman m.fl. (punkt 21).

37 Se domen Rahman m.fl. (punkterna 36, 38 och 39).

38 Se, bland annat Rahman m.fl. (punkt 24).

39 *Källa:* Nätutgåvan av ordboken Dictionnaire Larousse (www.larousse.fr/dictionnaires/français/ménage/50418).

40 I de föregående rättsakter som har kodifierats genom direktiv 2004/38 tycks det inte finnas något omnämnande av ”hushåll” utan det hänvisas snarare till ett krav om att berörda parter ska ”leva under samma tak” (se, exempelvis, artikel 10 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, 1968, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33–43) eller artikel 1.2 i rådets direktiv 73/148/EEG av den 21 maj 1973 om avskaffande av restriktioner för rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medborgare i medlemsstaterna i fråga om etablering och tillhandahållande av tjänster (EGT L 172, 1973, s. 14; svensk specialutgåva, område 6, volym 1, s. 135–137). Klagandena i det nationella målet sluter sig härav till att direktiv 2004/38, där det i skäl 3 anges att direktivet syftar till att ”förenkla och stärka rätten att fritt röra sig och uppehålla sig för alla unionsmedborgare”, inte får tolkas mer restriktivt än vad som gällde inom den rättsliga situation som rådde innan direktivet trädde i kraft.

41 Begreppet gemensam härd åsyftar enligt min åsikt i stället en föreställning om en utvidgad familj som är förenad under samma tak.

39. Hushåll och gemensam härd är begrepp som utöver en rent pragmatisk önskan att organisera ett gemensamt liv och att delta i detta innebär en *känsla* av tillhörighet, det vill säga en särskild *emotionell bindning* mellan de ingående personerna. Det är till exempel denna känsla och denna emotionella bindning som gör att man kan skilja mellan en situation där berörda parter bara delar ett boende och en verklig tillhörighet till ett hushåll eller till den gemensamma härden.

40. Det följer härav att den andra familjemedlemmen, för att anses ingå i en unionsmedborgares hushåll, ska ha, per definition, ett släktband med den unionsmedborgare med vilken vederbörande sammanbor. Det ska dessutom finnas en fast emotionell bindning mellan dem båda [42] under ett sammanboende av icke försumbar varaktighet som inrättats av andra skäl än rena bekvämlighetsskäl. Denna emotionella bindning ska enligt min åsikt ha sådan intensitet att unionsmedborgaren i händelse av att den berörda familjemedlem inte längre kommer att ingå i dennes hushåll kommer att känna sig personligen drabbad, [43] varför man kan tala om ett ömsesidigt emotionellt beroendeförhållande.

41. Det ankommer sålunda på de nationella myndigheterna att bedöma stabiliteten i relationen genom att bland annat, men inte uteslutande, ta ställning till varaktigheten av det gemensamma livet samt intensiteten i den familjekänsla som manifesteras av ett gemensamt liv som uppvisar sådana drag som kännetecknar ett familjeliv. [44] Hela levnadsföringen inom den utvidgade struktur som uppges vara en familj bör bedömas på ett övergripande sätt och från fall till fall med utgångspunkt i de särskilda förhållandena inom varje sammansättning och på grundval av samtliga relevanta faktiska inslag.

42. Däremot ingår enligt min åsikt inte den berörda familjemedlemmens avsikter bland de relevanta inslagen. Dels är det alltid svårt att visa vad som kommer att hända i framtiden. Dels kan avsikterna i fråga vara föränderliga och det finns faktiskt inget som kan hindra att de ändras. Slutligen har ett sådant synsätt inte antagits i rättspraxis. [45]

43. Av ovan anförda skäl följer därmed enligt min åsikt att artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 ska tolkas så, att den avser en situation där medlemmar i en utvidgad familj upprätthåller nära och stadigvarande familjeband med den berörda unionsmedborgaren på grundval av särskilda faktiska förhållanden vad avser tillhörighet till samma hushåll som denne. Denna tillhörighet ska manifesteras genom en stadigvarande sammanlevnad i samma bostad, grundad på en önskan att leva tillsammans och med de drag som kännetecknar ett familjeliv. Det ankommer på de nationella myndigheterna att i det enskilda fallet företa en noggrann undersökning av varje individuell situation med beaktande av de olika faktorer som kan vara relevanta såsom hur nära släktbandet är, varaktigheten av sammanlevnaden, närheten i

[42] Det är enligt min åsikt inte alltid möjligt att utan kontroll av situationen utgå från att släktbandet med nödvändighet innebär en emotionell bindning mellan två medlemmar i samma familj, utom då det gäller att försvara en särskilt generös tolkning av artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38.

[43] På grund av den grundläggande tudelning som omnämns i punkt 29 i förevarande förslag till avgörande är jag inte övertygad om att det vid nekat tillstånd till inresa och uppehåll för en ”annan familjemedlem” till unionsmedborgaren måste styrkas att den sistnämnde skulle avstå från att utöva sin rätt till fri rörlighet. Ett sådant villkor skulle dessutom innebära en synnerligen restriktiv tolkning av artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38.

[44] Jag tänker exempelvis på situationen för en unionsmedborgare som mist sina föräldrar och som anförtrotts dennes morbror och moster. Denna livsgemenskap kan fortsätta till dess att unionsmedborgaren nått vuxen ålder utan att morbror och moster för den skull kan betraktas som beroende av unionsmedborgaren, om de är materiellt oberoende. Med avseende på deras delaktighet på bland annat det känslomässiga planet bör dock dessa ”andra” familjemedlemmar anses ingå i hushållet i den mening som avses i artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38. Jag tänker också på situationen för en unionsmedborgares släkting i rakt nedstigande led som är över 21 år och ekonomiskt oberoende men som då denne inleder sitt yrkesliv alltjämt är bosatt hos sina föräldrar.

[45] Jag framhåller att det i enlighet med punkt 33 i domen Rahman m.fl., ”… måste … föreligga ett beroendeförhållande i det land från vilket familjemedlemmen i fråga anländer, vid den tidpunkt då personen i fråga ansöker om att få ansluta sig till den unionsmedborgare som han eller hon är beroende av” (se även dom av den 16 januari 2014, Reyes) (C-423/12, EU:C:2014:16, punkt 30).

förhållandet och intensiteten i den emotionella bindningen. Medlemsstaterna får, när de handlar inom sitt utrymme för skönsmässig bedömning, ställa särskilda krav som avser styrkandet av tillhörighet till unionsmedborgarens hushåll för att förvissa sig om att det sakläge som undersöks av deras myndigheter är verkligt och stadigvarande, dock på det dubbla villkoret att dessa krav står i överensstämmelse med den gängse meningen av verbet underlätta och formuleringen ”ingår i unionsmedborgarens hushåll” och inte medför att artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 förlorar sin ändamålsenliga verkan.

III. Förslag till avgörande

44. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att de tolkningsfrågor som ställts av Supreme Court (Högsta domstolen, Irland) ska besvaras enligt följande:

Artikel 3.2 första stycket a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG ska tolkas så, att den avser en situation där medlemmar i en utvidgad familj upprätthåller nära och stadigvarande släktband med den berörda EU-medborgaren på grundval av särskilda faktiska förhållanden vad avser tillhörighet till samma hushåll som den berörda unionsmedborgaren. Denna tillhörighet ska manifesteras genom en stadigvarande sammanlevnad i samma bostad, grundad på en önskan att leva tillsammans och med de drag som kännetecknar ett familjeliv.

Det ankommer på de nationella myndigheterna att i det enskilda fallet företa en noggrann undersökning av varje individuell situation med beaktande av de olika faktorer som kan vara relevanta så som hur nära släktbandet är, varaktigheten av sammanlevnaden, närheten i förhållandet och intensiteten i den emotionella bindningen.

Medlemsstaterna får när de handlar inom sitt utrymme för skönsmässig bedömning ställa särskilda krav som avser styrkandet av tillhörighet till unionsmedborgarens hushåll för att förvissa sig om att det sakläge som undersöks av deras myndigheter är verkligt och stadigvarande, dock på det dubbla villkoret att dessa krav står i överensstämmelse med den gängse meningen av verbet ”underlätta” och formuleringen ”ingår i unionsmedborgarens hushåll” och inte medför att artikel 3.2 första stycket a i direktiv 2004/38 förlorar sin ändamålsenliga verkan.